

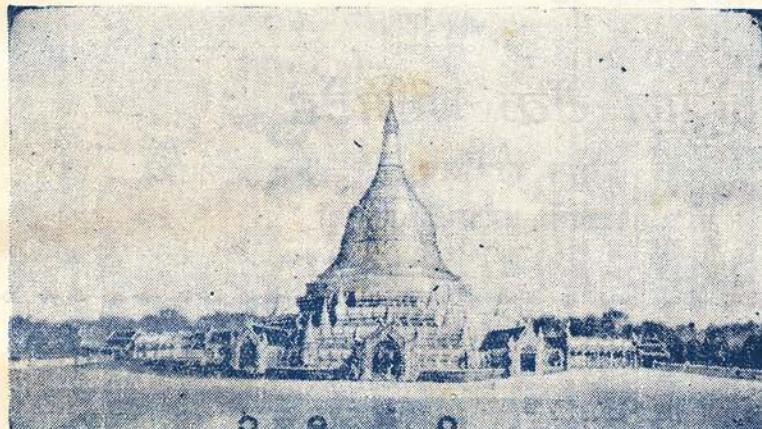
नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्त

आनन्दभूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal

बुद्धधर्म सम्बन्धी एक मात्र मासिक पत्रिका

लहुति

पुन्ही

धी ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारबाट बर्षा सरकारलाई
प्रदान गरिबक्सेको नेपाली शैलीको चैत्य राखन बनाइएको
स्वेदगां आकृतिको चैत्य ।

एक प्रतिलिपि रु. २।- वार्षिक शुल्क २०।-

आजीवन शुल्क २००।-

राजदरबार

बुद्ध सम्बत २५३८

नेपाल सम्बत १९०५

बर्ष १२

चंत्रपूणिमा

चउलाथ्व

अंक १२

विक्रम सम्बत २०४९

1985 A.D.

VOI. 12

चैत्र

April

NO. 12

नव दर्श

२०४२

वैशाख १ को अवसरमा

हाम्रा समस्त ग्राहक महानुभावहरूको
उत्तरोत्तर प्रगतिको निमित्त
हारिक थुभकामना छ ।

नेपाल बँक लिमिटेड

प्रधान कार्यालय

ग्राम: नेपालक्ष्मी, धर्मपथ, काठमाडौं

सौजन्य

अधिकृत वोटलर

वोटलर्स नेपाल प्रा. लि.

बा. औ. थे. बाल्गजु काठमाडौं

Coca-Cola and Coke are the registered trade marks of the Coca-Cola Company

आणण्डु भूमि

प्रधान—सम्पादक
भिक्षु कुमार काशय

सम्पादक
सुवर्ण शाक्य

व्यवस्थापक तथा प्रकाशक

भिक्षु मैत्री
सदस्य—सचिव
आनन्दकुटी विहारगुडी

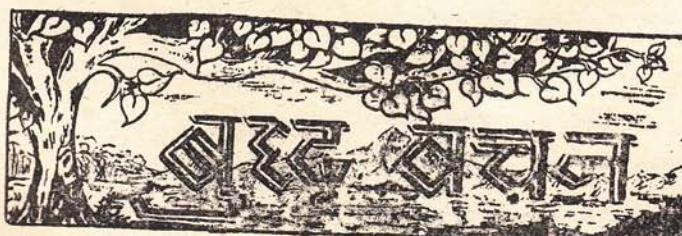
पत्रव्यवहार
आनन्दभूमि
स्वयम्भू, काठमाडौं
पोष्ट बबस नं. ३००७
फोन नं. २-१४४२०

महावाग—विनयपिटकवाटा-

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे
धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसाव
कल्याणं सातथं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि,
विश्वमार्थि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित, सुख
र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, सम्य
र अन्त्य समय सम्म कल्याण हुने धर्मको धर्थं र भाव सहित
उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि ब्रह्मचर्यं (धर्म) को
प्रकाश गर ।

माता (तृष्णा), पिता (अहंकार), दुई क्षत्रीय राजा (शाश्वत र उच्छ्रेद दृष्टि),
र अनुचर सहित सारा राष्ट्र (विषयाशक्तिहरू) लाई मारेर (ज्ञानीपुरुष) निष्पापी
भएर हिँडदछ ।

बुद्धमार्मा गएका निगणठ-शिष्यहरू

(३) संयुक्त निकारको 'कुलसूत' अनुसार एक अर्को घटना पनि हाम्रो सामुन्ने उपस्थित हुन्छ । त्यस सूत्र अनुसार त्यसबबत भगवान् बुद्ध नालन्दास्थित पावारिक-को आम्रवनमा बस्नुभएको थियो । त्यस समय नालन्दा नगरमा ठूलो दुर्भिक्ष भएको थियो । जतातत मानिसहरू खानपाई मरिरहेका थिए । धानको बोडमा धान पनि फलदेनन्थ्यो । यस्तो बेलामा पनि भगवान् बुद्ध आफना धेरै शिष्यहरू लिई नालन्दामा भिक्षाटन जानुहुन्थ्यो । यो देखी निगणठनाटपुत्रले आपना शिष्य ग्रामणी (ग्रामाधिपति) असिवन्धकपुत्रलाई दोधारे प्रश्नहरू सिकाई बुद्धकहाँ पठाएका थिए ।

यस सम्बन्धमा पनि निगणठनाटपुत्रले "भगवान् बुद्धले सकारात्मक वा नकारात्मक जे उत्तर दिए पनि उनको प्रश्नबाट बुद्ध मुक्त हुन सक्नेछन्" भन्ने दिवास्वप्न देखेका थिए । जब असिवन्धक पुत्र बुद्धकहाँ गई निगणठले सिकाए बमोजिम प्रश्न सोधे तब भगवान् बुद्धले उनीहरूका प्रतीक्षाको विपरीत अर्के ढंगले उत्तर दिनुभयो । भगवान्को उत्तर लुनिसकेपछि निगणठले सिकाइपठाएका जस्तै भेद खोली उनी बुद्धकै शरणमा पनि गए ।

(४) अंगुत्तरनिकायको सिह-सेनापति-सूत्रानुसार एक समय भगवान् बुद्ध वैशालीमा हुनुहुन्थ्यो । त्यस समय सिह सेनापतिले लिच्छवीहरूका संस्थागार (Council

Hall)मा लिच्छवीहरूले बारम्बार बुद्धको वर्णन गरिरहेका कुराहरू सुनेर उनको मनमा बुद्धको दर्शन गर्ने इच्छा भयो ।

सिह सेनापति त्यसबेला निगणठ-नाटपुत्रका परममत्त दायक उपस्थिति तथा शिष्य थिए । त्यसले आपनो कर्तव्य पालन गर्दै उनी बुद्धकहाँ जान निगणठसँग अनुमति माग्न गै । किन्तु निगणठ नाटपुत्रले शुरूमै उत्तालाई रोक्ने अभिप्राय लिई तथा ईर्ष्याको कारणले बुद्ध सम्बन्धी गलत सूचना दिँदै—“बुद्ध जस्ता अक्रियावादीको दर्शन गरेर तिमी जस्ता कर्मवादीलाई के फल मिल्ला र ?” भनी बाबा दिएका कुराहरू अंगुत्तरनिकायबो सिहसूत्रमा प्रष्टसँग उल्लेख भएको छ ।

- आचार्य अमृतामन्द महास्थविर -

यस्तै भन्नै जब दुइपटकसम्भ पनि निगणठले बुद्ध कहाँ जानमा बाधा दिए तब तेश्रो पटक “कि हि मे करिस्ति, निगणठा अप्लोःता वा अप्लोकिता वा !” भन्दै अर्थात् निगणठनाटपुत्रसँग सोधे पनि नसोये पनि मलाई के गर्नेछन् र ! भन्ने विचार लिई सिह सेनापति बुद्धकहाँ गङ्गाले ।

निगणठनाटपुत्रले बुद्धलाई 'अक्रियावादी' भनी लाल्छना लगाई बुद्धकहाँ जान लागेका सिह सेनापतिलाई किन रोक्न खोजेका होलान् भन्ने वारेमा मनोरथपूरणी

यस्तो उल्लेख गठे -

"यदि यी सिंह सेनापति कसंबाट गौतम बुद्धको गुण वर्णन सुनी बुद्धकहाँ गए भने मेरो ठूलो परिहानी हुनेछ ।" त्यसैले निगण्ठले उनलाई पहिलेदेखि नै यस्तो भनिराखेका थिए वि- 'यो लोकमा 'म बुद्ध हू' भन्ने पुरुषहरू धेरै छन् । यदि तिमी त्यस्ता कसैकहाँ जान चाहेमा पहिले मसँग नै सोधन् । मैले तिमीलाई बसकहाँ जान बढिया होला भन्ने कुरा बताउनेछु ।' यसै कुरालाई स्मरण गरी आपनो अर्थव्य पालन गर्दै सिंह सेनापति उनीसँग सोधन गएका हुन् ।

जब सिंह सेनापतिले गीतम बुद्धकहाँ जाने बारेमा सोधे तब निगण्ठको मनमा "जसकहाँ म पटाउन चाहन्न उसैकहाँ जान्नु भनी सोधदछन्" भन्ने विचार गरी उनसे-मिह सेनापतिको चित्त बिज्ञपाने उद्देश्यले 'बुद्ध अक्रियावादी हुन्' भनी बताएका हुन् । यस्तो कुरा सुनाउँदा सेनापति बुद्धकहाँ जानेछैनन् भन्ने विश्वास निगण्ठले लिएका थिए । दुइपटकसम्म त सेनापतिको जाने इच्छ त्यस कुराको प्रभावद्वारा हटेर गएको पनि थियो । तर तेहो पटक इच्छा हुँदा उनी निगण्ठसँग न सोधिबनै बुद्ध कहाँ गए । निगण्ठका यस प्रक्रियाद्वारा हामी उनको मनोवृति राम्रसँग बुझन सक्छौं ।

यस सन्दर्भमा वस तसूत्रको अनुस्मरण गर्दै आपनो हितको निम्नि कर्त्तव्य विश्वासगरी अति-बुद्धिको कुरा सोधदा जसले उसलाई आपनो स्वार्थमा हानी होला भन्ने डरले अथवा अह कुनै कारणले सत्य कुरा न बताई असत्य वा उल्टो कुरा बताउँछ भने त्यस्तालाई वसल चाणडाल = नीच भन्दछन् भनी त्यस सूत्रले बताएको छ ।

सिंह सेनापति लिच्छवी राज्यका प्रमुख सेनापति (महामन्त्री) भएको ले यिनको तरफबाट निगण्ठहरू बढी

ला । निम्नि थिए । स्वस्ता प्रभादशाली तथा ठूलो ओहदामा दस्ते सेनापति जस्ता उपरथापक दातालाई पनि गुमाउम नपरोस् भन्ने कुरामा निगण्ठनाटपुत्र विशेषहरूले सतकं थिए । त्यसैले उनको एक मात्र ध्येय थियो कि सिंह सेनापति कुर्न हालतले पनि बुद्धकहाँ नजाउन् । सिंह सेनापति पनि बृक्षवकड नै थिए । कसेको कुरेमा मात्र भर पने खालका थिएनन् । स्वयं केलाई हैर्ने बुद्धि उनमा नभएको होइन । त्यसैले दुई दुइपटकसम्म आपनो वत्तथ्य प लन गर्दै शिष्टाचारपूर्वक आपनो गुरुसँग सोधेर जाने विचार गरी सोधदा पनि अनुमति नपाएपछि तेश्रोपटक उनी स्वतन्त्र विचार लिई बुद्धकहाँ गएका हुन् । बुद्धकहाँ पुगेपछि उनले सोही कुराको बारेमा प्रश्न सोधे, जुन कुरा निगण्ठले "बुद्धलाई अक्रियावादी हुन्" भनी भनेका थिए ।

सेनापतिको प्रष्ट प्रश्न सुनी भगवान्ले सिंहलाई जवाफ दिनुहुन्छ कि- "सिंह ! यदि मेरो आपनै अर्थानुसार भन्ने हो भने मलाई अक्रियावादी पनि भन्न सकिन्छ किन्तु जुन विचारले अन्य तैर्थ्यहरू भद्रछन् त्यस अर्थले भने होइन ।" अज्ञ भगवान् अगाडि भन्नुहुन्छ - "सिंह ! मलाई नास्तिक पनि भन्न सकिन्छ तर मेर अर्थानुसार न कि अन्य तैर्थ्यहरूका भनाइ अनुसार ... " इत्यादि ।

यसपछि सिंह सेनापतिले भगवान्सँग दान दिनेवारे

जुन प्रश्न सोधे त्यसबाट हामीलाई यस्तो एकीन हुन्छ कि निगण्ठले आपनो भीतिक लाभ-सञ्कार अर्काले लेलान् भन्ने विचारलिई बुद्धप्रति चित्त खराब गराउने उद्देश्यले उनले "बुद्धले आफूलाई मात्र दान देउ अर्कालाई न देउ भन्नन्" भन्ने जस्ता कुराहरू पनि आपना शिष्यहरूलाई भन्नन्" भन्ने जस्ता कुराहरू पनि आपना शिष्यहरूलाई सुनाउँदा रहेछन् ।

यस आरोपको सञ्चारमा राम्ररी विचार गर्ने हो

भने भगवान् बुद्धले त्यस्ता कुरा कहिल्यै पनि भनुहुन्न
भने कुरा अंगुत्तर निकायको वच्छगोत्र सूत्रदारा परिपुष्टि
हुँछ । यस सूत्रमा उल्लेख भए अनुसार भगवान् भनु-
हुँछ-

‘यो खो, वच्छ, परं दानं ददन्तं वारेति, सो तिणं
अन्तरायकरो होति, तिणं परिपन्थिको ।’ अर्थात् वत्स !
जसले अर्कालाई बान दिनेमा बाधा पुन्याउँछ उसले तीनै
जनालाई विघ्न तथा बाधा पुन्याउँछ इत्यादि ।

सिह सेनापति प्रतिष्ठित व्यक्ति मात्र होइनन्,
राज्य शासनका एक प्रमुख अधिकारी पनि भएको हुँदा
जब यिनले बुद्धको शरण मागे तब भगवान्ने स्मृति
दिलाउँदै “तिमी जस्ता प्रतिष्ठित व्यक्तिले हतारो मान्न-
हुन्न बरु गम्भीरतासँग विचार पुन्याई काम गर्नुपछं”
भनी मूल सूत्रमा भन्नभएको छ । यस उदारतापूर्ण कुराबाट
झन गद्गद भई उन्नले यस्तो विन्ति गरे—

“भन्ते ! यदि अरु तैर्थीय गणाचायहुरूले मलाई

शिष्य बनाउन आएका भए उनीहुरूले सारा बैशाली
नगरमा पताकाहरू फफंराई दीपावली गर्ने होलान् ।
किन्तु तथागतले मलाई स्मरण दिलाउनुहुँदै “हतारो
मान्नुहुन्न भनी भन्नुहुन्न धन्य ! धन्य !

यति विन्ति गरी बुद्धको पूण्यत्वलाई महसूस गरी
तेश्रोपटक पनि सेनापति बुद्धके शरणमा परे ।

त्रिपिटक पालि साहित्यमा प्रयोग गरिने मार्गधि
भाषाको शैली अनुसार जब कसलाई “विरज बोतमल
धर्मचक्र प्राप्त गरे शंका रहित भईवैशारद्यतामा पुगे”
भनी अन्दछन् तब धर्मकथिकहरूले त्यस्ता पुरुषलाई
“स्रोतापति मार्गमा पुगे” भनी अर्थावौध गठेन् ।
यस अनुसार हामीलाई थाहा हुँछ कि सिह सेनापति पनि
स्रोतापति—फलमा पुगेका थिए ।

सिह सेनापति जस्ता उपस्थाक दायक गुमाउनु
पर्दा निगण्ठनाटपुत्रलाई कतिको चोट पन्थो होला भन्ने
कुरा चिन्तकहरूले स्वयं अनुमान गर्न सक्नेछन् ।

भिक्षु कसलाई भन्ने ?

समाजमा एकजना यस्तो पनि छ जसले आफैले लुगा धुन्द्ध । आवश्यक परेमा आपना साथी-
हुरूको र गुरुजनको पनि धोइदिने गर्छ । यस अर्थमा त्यसले धोबीको कार्य गरेकापनि त्यो धोबी
होइन त्यस्तै त्यसले सुजीकारको काम पनि गछं तापनि त्यो सुजीकार होइन । त्यसले अध्यापन र
र डाक्टरी पनि गर्नेगछं तर त्यो न त शिक्षक न त डाक्टर नै किनभने उसले सेवाको रूपमा मात्र
काम गर्ने सिवाय समाचबाट केही लिउला भन्ने आस राख्दैन । त्यो व्यक्तिको नाउँ हो भिक्षु ।

—डा. भद्रत आनन्द कौशल्यायन

ब्रह्मधर्मको मौलिकता र आजको बौद्ध मत

ईश्वरको वारेमा बुद्ध स्वयं मौन थियो । ईश्वरवादी ब्राह्मणहरूले प्रतिष्ठापित तस्कालीन समाजमा बुद्धले अनेकों विकृतिहरू देखेका थिए । अतः समाजको अधोपतनको लागि उनी दुःखित थए । त्यसेकारण बुद्धले आफ्नो सारगम्भित उपदेशमा प्रत्येक व्यक्तिले कुनै पनि कर्मको लागि आ-आफैद्वारा निर्णय गर्न सक्ने कुरा बताएका थिए । उनको भनाइ अनुसार मानिस स्वयं बुद्धिवादी बःमुपठं, दृढ हनुपठं र सत्यको खोजी गर्न हनुपठं ।

उपर्युक्त भनाइको पुष्टयाइ गर्न यहाँ तेविज्ञ सुचन (दीघ निकाय) को उदाहरण लेअँ ।

एक छल्ट गौतम बुद्ध आफ्नो दलबल सहित भारतका ठाउँ ठाउँमा धर्मदेशना गर्दै गैरहेका थिए । त्यसबेला धर्मका अनुयायीहरूले उनीसँग वादविवाद गर्न तीमिसरहेको थियो । जब उनी कोशल जनपदको मनसाकेत भन्ने ठाउँमा आइयुगे तब वासेट्ठ र भारद्वाज भन्ने दुइजना विद्वान् ब्राह्मणहरू उनी कहाँ संवाद गर्न आइयुगे । तब सत्यागतले उमीहरूसँग प्रश्न गरे- वासेट्ठी वेदहरूको अध्ययनमा पोखर ब्राह्मणहरू कस्तै ब्रह्मको प्रत्यक्ष दर्शन गरेका छन् ? ब्रह्माने सृष्टि गरेको भन्ने गाणीहरू किम अनित्य, परिवर्तनशील अस्तिर र मरणशील छन् ? यदि ईश्वर सर्वशक्ति मान् छ र सृष्टि उमीले गरेको हो भन्ने मानिसका कुनै पनि इच्छा हुने सक्तैन : यस्तो अवस्थामा ईश्वरले सृष्टिके कारणको लागि गन्धो ? यदि ईश्वर नै सबै हो भन्ने ईश्वरका संतानहरू किम चौर, डांका, बडमास, लौभी र अष्टाचारी भए ? यदि त्यो सृष्टि-

कर्ता ईश्वर न्यायी र दयावान् थियो भन्ने संसारमा अन्याय र क्रूरताले किन बास गन्धो ?

ब. आ. कनकद्वीप

उपर्युक्त प्रश्नहरूबाट अवाक् भएर ती ब्राह्मण विद्वान् हरू फर्केपछि बुद्धले ५०० मिक्युहरूसँग आफ्ना विचारधारा यसरी प्रकट गरे ।

धर्मको सम्बन्ध ईश्वर र मानिससँग हुने कुरो होइनः मानव मानवको सम्बन्ध मात्र हुने कुरो हो । ईश्वरको अस्तित्व वारे न कुनै प्रमाण छ, न त कुनै अनुमान गर्न सक्ने आधार नै छ । त्यसले ईश्वर भनेको कल्पना हो ।” उक्त कुराहक्तो राम्रो व्याख्या प्रतीक्ष-समुत्पादनमा छ ।

ईश्वरको मिथ्या-विश्वासले सम्यक् दृष्टिमा बाधा पाउँ । सम्यक् संकलनमा आघात पाउँ ।

ईश्वरसँग संबन्धित चर्चा प्रसंग पाठिक सुत्त (दीघ निकाय) २४ औं सुत्तंतमा यसरी दिइएको छ—

गौतम बुद्ध मल्ल नगर अनुप्रियमा रहेको बेला भगव परिव्राजकले सुनक्षत लिङ्छवीको वारे चर्चा चलाएका थिए । उसलाई गौतम बुद्धले घटना विवेचना गरेर भने भो परिद्राजक ! सुनक्षत लिङ्छवी म कहाँ शिष्यत्व त्याग गर्न आएको थियो । उसको भनाइमा मैले उसलाई कुनै किसिमको अलौकिक शक्ति प्रदंशन गरिन रे । फेरि मैले यस लोकको तृष्णि वारे पनि नेही बताउने प्रयास

बरिव रे ।” उक्त दुर्बं कुरा मेरो धर्म अन्तर्गत नभएको ले
मैले छसलाई चित बुझाउन सकिन । मेरो धर्मदेशनामा
ह असल आचरण गरेर अतुरायं सत्यलाई हृदयंगम गरेर
हुःख्बाट मुक्ति पाउनु मात्र हो ।”

फेरि पनि बुद्धको कथन तेविज्ज सुत -१-१३
(दीब निकाय) मा यस्तो छ—“कुनै कुरोलाई यस निमित्त
मात्रै न मान कि यो कुरो तिमीले सुनिका थियो । कुनै
कुरोलाई यस निमित्त मात्रै न मान कि त्यो कुरो परंपरा-
गत हो । कुनै कुरोलाई यस निमित्त मात्रै न मान कि यो
कुरो अरुले मानेको छ । कुनै कुरोलाई यस निमित्त मात्रै
न मान कि यो कुरो कुनै ग्रन्थमा खेखिएको छ । कुनै
कुरो यस निमित्त मात्रै न मान कि यो कुरो कुनै विद्वान्
ले भनेको होस् । तिमीले प्रत्येक कुरो मान्नु र विश्वास
गर्नु भन्दा अगाडि आफ्नो बुद्धि, तर्क र विवेकले हो होइन
छुट्याउ । सत्य के हो भन्ने कुरो आफ्ने ज्ञान चन्द्रारा

पारख गनं सक्नेछो ।”

यसरी जुन बुद्धले आफ्नो सिद्धान्तबो सही निष्ठ-
पण गनं कोशीश गरे उनैलाई मानिसले कनिष्ठक राजा-
को पालोदेखि ईश्वरीय अवतार मानेर पूजा अचंता गनं
थाले । यिनै कुराहरुका अध्यासले अलगहू पूम सुन्तत
(मज्जिम निकाय २२) महाकम्मविभंग सुत [मज्जिम निकाय १०)
निकाय १.३६] कण्णा कट्ठल सुत [मज्जिम निकाय १०] जीवक- मज्जिम
निकाय-५५) को पनि विपरीत हुन पुग्यो ।

बुद्धका मौसिक मूलवचनहरु श्रीसंकामा रिहली
भाषामा अनूदित भएर रहेको हुँदा बुद्ध पछिको बौद्ध
सिद्धान्तहरुको विकृति केलाउन हामीले उक्त सिहलभाषा
ग्रन्थलाई फेरि अध्ययन गनं परिरहेको छ । विश्वका सबै
बौद्धहरुले उक्त कुरामा ध्यान दिनु पनि नितान्त आव-
श्यक रहेको छ ।

आठहाइ

- सुवर्ण शास्त्र

हिमाल नेपाल छ केन्द्रविन्दु
कोशी र कर्णालि यहाँको सिन्धु,
ही नीरका धार बलेको ज्योति
हे बुद्ध आऊ बरसाउ प्रीति । १।

दुखी र रोगी सबको छ सेवा
इब्लो महामानव एक पेवा;
बो एशियाको छ महान राज
हे बुद्ध आऊ र सजाऊ ताज । २।

असत्य हिसा कसरी भगाउँ
यो विश्वलाई कसरी बचाउँ,
भनेर हिंड्ने अति दुःख खप्ने
हे बुद्ध आऊ सब सार नाप्ने । ३।

न भावभक्ति न त ध्यानशक्ति
न उ उ ने काहिँ छ योग्य जुक्ति,
को उच्च को नीच सबै समान
हे बुद्ध आऊ र दिलाऊ ज्ञान । ४।

सर इडविन अनल्ड

आधुनिक युगमा बुद्ध-धर्ममा विशेष योगदान दिने महापुरुषहरूमध्ये "The light of Asia" जस्तो काव्यात्मक बुद्धजीवनी लेखनुभएका "सर इडविन अनल्ड" पनि एक हुनुदृढ़ ।

बहाँको विद्वताले पश्चिमी जगत्मा बुद्धधर्मप्रति जिज्ञासा उत्पन्न गराइदिएको थियो । पूर्वी जगत्मा पनि बहाँको प्रेरणा लिई "अनगारिक धर्मपाल" जो श्रीलंकाका हेवावितरण जस्ता सम्पन्न परिवारमा जन्मेका थिए ले बुद्धधर्मको पुनरुत्थान गरे । बहाँले सन् १८९१ मा स्थापना गरेको "महावोधि सोसाइटी" भन्ने संस्थाले आजसम्म पनि श्रीलंका, भारत र अस्य देशहरूमा पनि बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गर्वेआएका छन् ।

यसरी भारत, श्रीलंका, जापान आदि देशहरूमा बुद्धधर्मका पुनरुत्थानक हुनुभएका अनगारिक धर्मपालक Sir Edwin Arnold को जन्म १० जून १८३२ मा इङ्ग्लॅण्डको केट नामक प्रान्तमा भएको थियो । बहाँ राबट कोल्स लक्नाल्डका पुत्र भएर जन्मनुभयो ।

रत्नसुन्दर शाक्य, भक्तपुर

कम उमेकदेखि इडविन अनल्डको कवितालेखने मारुची थियो । सन् १८५६मा "न्यूडिगेर" (पत्रिका?) को निमित्त एक कविता लेखे बापत बहाँलाई एक पारितोषिक मिलेको थियो । त्यो कविता पहिलेको कविताभन्दा निकै श्रेष्ठ भएको थियो ।

सन् १८५७ मा बहाँ संस्कृति कलेज पूनाको प्रिसिपल भएर आउनुभयो । आफ्नी पत्नीको अस्वस्थताको कारणले गर्दा बहाँ भारतमा केबल ५ वर्ष मात्र रहनुभई इङ्ग्लॅण्डमै फर्ननुभयो ।

तर यस अल्पकालभित्र बहाँ मात्रि भारतीय छाप परिसकेको थियो । यसपछि इङ्ग्लॅण्डमा बहाँले ४० वर्ष-सम्म "The Telegraph" भन्ने पत्रिकाको काव्य-लयमा विभिन्न काम गर्नुभएको थियो । त्यसमा पनि फेरि अबकाशको समय लिई बहाँले भारतीय भाषा र संस्कृतिको अध्ययन गर्नुहुन्थयो । भारतको सम्बन्धमा लेखेको बहाँको जुनसुकै रचना पढ्दा पनि सबैलाई यही अवगम्ह हुने रहेछ कि कुनै भारतीय नै बस्बोलेखक हुनुपर्छ ।

अनल्ड एक असाधारण प्रतिभा सम्पन्न पुरुष निस्कृतुभयो । जसरी नैपाली लाहित्यका महाकवि लक्ष्मी-प्रसाद देवकोटाले रही कागजहरूमा कविता (पद) लेख्नु-हुन्थयो त्यसरीनै इडविन अनल्डले इङ्ग्लॅण्डका रेलहरूमा यताउता पाएका रही कागजहरूमा लेखेर "दि लाइट अक एशिया" पूरा गर्नुभएको थियो रे ।

बहाँ आफ्ना एक एक मिनेटको पनि हिसाब गर्नुहुन्थयो । भनिन्छ बहाँले संस्कृतिको प्रारम्भिक ज्ञान आफ्नो ड्रेसिङ्ग टेबुलमा एउटा चाटं लट्काएर प्राप्त गरेको थियो । यदि बहाँले कुनै स्टेणनमा रेलको प्रतीक्षा गर्न प्रथैक सेकेण्ड पनि समय नष्ट नगरी ग्रीक, लॅटिन वा संस्कृतको एउटा न एउटा पुस्तक पढिरहनुहुन्थयो । बहाँको स्मरण

शक्ति पनि निकै प्रबल थियो । बचपनमा पढेको श्लोक वहाँलाई बुद्धावस्थासम्म पनि स्थितिकै याद थियो । वहाँ बहुमार्षिक हुनुभएको कारणले अध्य भाषाका ग्रन्थहरू पनि सरलताका साथ अध्ययन गर्न सकिएको थियो । वहाँले उच्च कोटिका किताब पनि अधिकांश रूपमा पढिसकैको हुनाले वहाँ ज्ञानको भण्डार भइसकेको थियो । एक किसिमले विश्वकोष हुनुभयो । त्यसैले वहाँको कुराकानी भाषण बुद्धिमत्तापूर्ण हुनुका साथै मनोरञ्जक पनि हुन्थ्यो ।

अर्नल्ड विशिष्ट बिद्वान् भएर पनि सरलता जानु हुन्थ्यो । साधारण मानिसहरूसँग पनि हँसी मजाक गर्नु हुन्थ्यो । वहाँको बचन सुभाषित थियो कसैलाई पनि एक शब्द कठोर प्रयोग गर्नु हुन्दैनथ्यो । यसैले वहाँ सबैको प्रिय पात्र हुनुभयो । यहाँसम्म कि वहाँ आफ्ना बच्चाहरूलाई समेत पशुपंछी माथि प्रेम गर्नु पर्ने कुरा सिकाउनुहुन्छ ।

यसमा शंका छैन कि वहाँसँग यो गुण बुद्धिमत्तो अध्ययन मननको कारणले भएको थियो । संसारमा जग्मतिने प्रत्येक प्राणी मन्त्रको ज्ञानिन बाँचिरेहको “मरणं तत्त्वं जीवितं” हुनाले सर इडविन अमर्लिङ्ग मात्र कसरी अपवादको रूपमा रहन सक्ये ? इहाँ पनि आफ्नो कृतिहरू छोडी सन् १९०४ मा यस संसार-बाट जानुभयो ।

वहाँका कृतिहरूमा “The light of Asia” ने प्रमुख कृति थियो जुन कृति पुस्तकको रूपमा सन् १८७९ मा प्रकाशित भएको थियो । यही पुस्तकको कारणले वहाँको नाम अमर भइरहेको थियो । यस पुस्तकमा वा कितावमा साहित्यिक सौन्दर्य मात्र नभई भगवान् बुद्धको जीवनीक ‘साथ’ वहाँको यस्तो अमृतोपदेशको पनि समावेश थियो, जुन उपदेशको ग्रहणले मात्र यहाँ शान्ति संभव छ ।

अशोकावदान

सम्राट् अशोकले भिक्षु संघलाई बन्दना र सत्कार गरेको कुरामा ‘यश’ मंत्रीलाई चित्त खुलेन । एकदिन उनले राजालाई भने कि श्रमणहरूमा उच्च र नीच दुवै जातका हुने हुनाले सबैलाई बन्दना गर्नु उचित छैन । त्यसदिन राजाले केही भैम र एकदिन मंत्रीहरू कसैलाई रांगो, कसैलाई बोका र कसैलोआई बर्गलको टाउको लिन पठाएर उनीहरूलाई नै बजारमा बेच्न पठाए । ‘यश’ मंत्रीलाई मात्र मानिसको टाउको ल्याई बेच्न भनी पठाए । अरु सबैने बेचेर आए तर यशले टाउको बेचेर आउन सकेन । तब त्यसलाई सित्तीमा भएपनि दिएर आऊ भनी पठाए । तैपनि त्यो कसैलाई दिन नसकेर यश मंत्रीले हार खाई फर्के । तब अशोकले भने कि अरुको टाउको भएर नलिएको होला मेरै टाउको काटेर लैजाऊ भने । त्यो पनि कसैले लिँदैन भन्नै जबाक पाएर अशोकले भने— मंत्री, पशुको भन्दा मोल नभएको यो मानिसको टाउको ले गुणदान् शीलधानलाई बन्दना गरेर के हुन्थ ? यसैले श्रमण ब्राह्मण भइसकैपछि जातपातको विचार गरिरहनु उचित छैन ।

आनन्दभूमिका आजीवन ग्राहक

(गताङ्को बाकी)

आनन्दभूमिका शुरुदेखिका आजीवन ग्राहकहरूको मामावली अंक १२ अंक ८ देखि प्रकाशित हुँदैआएको छ ।
कसेको नाम छुटेको भए आफ्नो ठेगाना सहित ब्वर गर्नुहुन अनुरोध छ ।

१८१. रीना तुलाधर	१०।६७ असन	३०३. तीर्थमुनि शाक्य	केल, जनबहाल
१८२. आयुवज्ज शाक्य	इनाचो, भक्तपुर	२०४. गणेशमान श्रेष्ठ	तचपाल, मिलाकोठे, भक्तपुर
१८३. महारत्न वज्जाचार्य- इवर्ण भण्डार १।८३, राष्ट्री	रोड, हेटोंडा	२०५. भुवनेश्वरप्रसाद देव तचपाल, मिलाकोठे, भक्तपुर	२०६. दिलबहादुर गुरुङ बौद्ध अधीन सदन, पोखरा
१८४. रत्नकाजि मानन्धर	गोलमरी, भक्तपुर	२०७. धनबहादुर नकर्मी	१।८२५ त्योड, तःननी
१८५. प्रेमलाल श्रेष्ठ - संगम वस्त्रालय, संगम टोल,	बुटवल	२०८. गणेशकुमारी शाही	१।९२६ प्रगतिपथ, नारायणगढ
१८६. लोकरत्न गुरुङ- १।४।१४८ यटखा, अटलखबहारी		२०९. दुर्गाभक्त मानन्धर	ग्वालेमुगल, मरु
१८७. न्हुळेबहादुर वज्जाचार्य	किदोल, स्वयम्भू	२१०. विष्णुनारायण मानन्धर %	मोर्डम इलेक्ट्रिक,
१८८. रवाराकाजि शाक्य	नागबहाल, ललितपुर		धर्मवथ
१८९. सेतीमान शाक्य	यटखा, तमुः गल्ली	१११. इन्द्रलाल श्रेष्ठ	लगुमुगल, भक्तपुर
१९०. विश्वमान वज्जाचार्य, चन्द्रमेडिकल हल- भीमसेन	टोल, पाल्पा, तानसेन	११२. जगतबहादुर मानन्धर	गोलमरी, भक्तपुर
१९१. ज्ञानशोभा तुलाधर	असन, किसिध्वाखा	११३. जयराम कारंजित	इदालेटोल, भक्तपुर
१९२. गौतमकाजि तुलाधर	भोटाहिटी, असा	११४. रसनमान डंगोल	मखनगली, मखन
१९३. बोधिरत्न धाखवाः-नागबहाल, कुटिबहाल, ललितपुर		११५. गंगाधर वज्जाचार्य	बूबहाल, ललितपुर
१९४. हेराकाजि शाक्य- शाक्य भवन (वीरगज, बिर्ता)		११६. केदारनारायण मानन्धर	भीमसेन टोल, त. ब.
१९५. टोपबहादुर वाखवाः- ३।७० पुल्चोक, ललितपुर		११७. तारा मानन्धर	१।३।४ मल्ल चिलाले
१९६. धनभाजु महजंन	गोफले, लगन-काठमाडौं	११८. वेदानारायण मानन्धर	७।७५० चामल पसल,
१९७. मन्दसिद्धि वज्जाचार्य	ताहाचल		भीमसेन स्थान
१९८. चुन्तुलाल वज्जाचार्य १।३९ असन टोल, पाल्पा-	तानसेन	११९. गणेशमान चित्रकार	७।७७८ कोटो पसल,
		२२०. गोविन्दप्रसाद दुमाना	भीमसेन स्थान
१९९. पुष्पराज वज्जाचार्य ८।२६ भगवती टोल, पाल्पा,	तानसेन	१२१. प्रेम बायुकला	५।३७९ मंजुश्री, यगल
		२२२. शान्तकी शाही	१।२३० घटू
२००. भीनेत्र वास्तवा, वास्तवा निरास- लाजिम्पाट		२२३. सूर्यदेव मानन्धर	१।१३९९ मरुडोका
२०१. राममान वज्जाचार्य, वज्जनिवस- भरतपुर		२२४. सानुरस्न स्थापित	राष्ट्री रोड, हेटोंडा
२०२. हर्षरत्न शाक्य	बेखाल, भक्तपुर	२२५. लक्ष्मीशोभा स्थापित	क्रीष्णल होटल, ज्याठा
		२२६. लक्ष्मीहेरा स्थापित	छुस्याबहाल, ज्याठा
		२२७. रजनीशोभा स्थापित	होटेल सिद्धार्थ, ज्याठा
		२२८. देवमाया मानन्धर	होटेल न्यूक्रीप्टल, पोखरा

(बाकी आगामी अंकमा प्रकाशित हुनेछ ।)

सम्पादकलाई चिठ्ठी

श्रीमान् सम्पादकज्यु,

महोदय,

आनन्दमूर्मि केर्ही प्रकाश पट्टे मौका गाएँ। 'आनन्दमूर्मि' नेपालको एक मात्र बुद्धधर्मसम्बन्धी मासिक पत्रिका हो। यसको माध्यमबाट 'चरण मिख्वै चारिक बहुजन हितय बहुजन सुवाप' तथागतको महान् सम्बोधलाई अबलब्धन गरी देव मनुष्यहरू सहित सम्पूर्ण प्राणी मात्रको कल्याण हुनेतथा 'एहिपल्सिको' अर्थात् यही जन्ममा नवार्णियसुखको मात्र नभै बोधि (बुद्धत्व) सम्म प्राप्त गर्न सक्ने स्वाख्यात धर्मविनय (बुद्धशारान)को सन्देश जन-जनमा प्रकाश हुने देखो अत्यन्त दृष्टिभण्ड तर यसको विपरीत केर्ही घोरसाम्राद्यायिकतत्वहरूद्वारा धर्म विनयको विरुद्ध परस्परका द्वेषमाव पैदा गरी समाज खलबलबाउने तथा राजिय अब्बाङ्डतामा समेत आँब आउन सक्ने लेखहरू पनि व्रशस्त मात्रामा प्रकाशित भएको देखी मनमागहिरो हुँद्यो। तु भूति बेदना उदास भयो। सो हुँद्यानुभूति व्यक्त गर्न दुई चार शब्द कीर्दछु। कृपया प्रकाशित गरिदिनुहोला भन्ने आशा गर्दछु।

हाम्रो देश नेपाल बुद्ध जन्ममुभएको बुद्धमूर्मिहनु तथा शान्ति क्षेत्र पनि हुनु यो हाम्रो निमित्त कम गोरबको कुरा होइन। यहाँ धर्मको नाममा आदिकालदेखि आज-सम्म कुनै आपसी कलह झेजाडा बादविवाद रक्तधात

इत्यादि भएको गाउँदेनो। यसे पनि विरलै मात्र, यसी पनि केर्ही कटुरं साम्प्रदायिक विदेशी तत्वहरूद्वारा पहाँ जुन-सुकै धर्म सम्प्रदायका भएता पनि तथा विभिन्न धर्मसम्प्रदायको सिद्धान्तमा जस्तोसुकै मतभेद भएतापनि परस्परमा मैत्री सम्बन्ध याखी एक अर्कामा सहयोग गर्दै आइरहेको हामी पाउँछौं। को बौद्ध? को हिन्दू? सबै एउटै माटोका सन्ता होन्। यही भगवान् बुद्धैशित सनातनधर्म विनयधर्म हो जस्तोः- धर्मपद १।५ मा

न हि वेरेन वेरानि सम्मतीधि कुदाचनं ।

अवेरेन च सम्मन्ति एस धर्मो सनस्तनो ॥

(धर्थात् शत्रुतावाट शत्रु भाव कहिले पनि मेटिँदैन मित्रतावाट ने शत्रुभाव माश हुन्छ, यही सनातनधर्म हो।)
अर्को 'पञ्चरक्षा' सकर्धसूत्र (रत्नसूत्र)मा

रागश्च दोषश्च मोहश्च एते लोके त्रयो विषाः ।

मै त्रीचित्तं समास्थाय करोमि विषदूषणम् ॥

(अर्थात् यो संसारमा राग (लोभ) द्वेष मोह (अज्ञान) यी तीन महान् विष हुन्। विषहरूको समूक नाश गर्न म सम्पूर्ण प्राणीहरूमा सम्यक् रूपमा मैत्री चित्त उत्पन्न गर्दछ। अर्थात् गरुं पर्बत् ।

यही तथावत देखित सनातनधर्म विनयको हाम्रा पूर्वतहरूद्वारा अक्षुण्ण प्रवाहवाट ने आज हामी विश्वको बगाडि भाँगोलिक सीमाको आधारमा धेरै सानो देश

आनन्दमूर्मि

भैतरनि आदि कालदेखि आजसम्ब आफ्नो सावंभीम-
सतालाई क्यम राखिआएका छन् भन्नुमा कुनै अत्युक्ति
हुनेछैन । यो नेपली मात्रको गौरव हुनुपर्ने कुरा हो । विश्वको
इतिहासमा यसरी आदिकालदेखि सावंभीसता सम्मन्न
भएको मुलुक पाउनु दुर्लम्ब छ । यस्तो गौरवमध्ये "हान
योगदानलाई भुल्नु तथा यस माथि आँच आउने कुना गर्नु
अर्ताहि अत्तनो नाथी, कोहि नाथो परोसिया अर्थात् आफू
ने आस्तो मालिक हो आफूलाई छोडेर अर्को को मालिक
हुन सकछ ? अन्ये बुद्धको अमर संदेशलाई अवलम्बन गरी
आफने सैद्धान्तिक परमारामा चल्ने कुन स्वामिमानी
नेषालीलाई सह्य होला ? जेसुकै हौस् युवाप्रहलाई छोडी
बत्तमान समयतिर लाग्ने । आज हामी यस्ता घोर साम्प्र-
दि कलहृष्णसंग सजग एव मतकै रही बुद्धबचन तथा
अन्य ग्रन्थहरूको स्वर्णकारले सुन कसौटीमा जाँचेर मात्र
सुन ग्रहण गर्दछ त्यस्तै 'कालमसुत्त'मा तथागत देखित
भए अनुसार गहिरो चिन्तन मनन गरी राम्री केलाएर
हेरेर मात्र तथा कसौटीमा जाँचेर मात्र ग्रहण गर्नुपर्ने तथा
ठोस निर्णय लिएर गति बढाउनुपर्ने आवश्यक भएको
देखिन्छ जसबाट चतुर्भुविहार (मंत्री, करुणा, मुदिता,

जपेश्वा), मध्ये पहिलो मंत्री भावनामा आघात नपुगेस् ।
जस्तो तत्वसंग्रहमा—

तापाच्छेदाच्च निकषात् सुवर्णमिव पण्डितः ।
परीक्ष्य मद्रचो ग्राह्यं भिक्षवौ न तु गौरवात् ॥

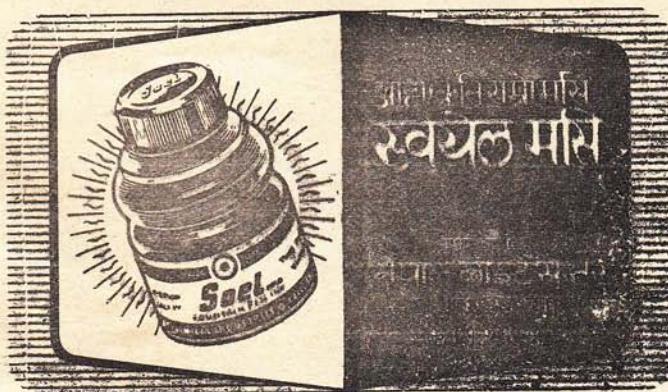
(अर्थात् भगवान् भन्नुहृष्ण हे भिक्षुहरू । पण्डित-
हरू, (स्वर्णकारले जस्तो) सुनलाई कसौटीमा निकालेर
मात्र ग्रहण गर्दछ, त्यस्तै मेरो बचनको पनि राम्रारी
परीक्षा गरेर मात्र ग्रहण गर न कि गौरवपूर्वक । अन्तमा
वर्तमपद १११मा

कोम हासी किमानन्दो निच्चं पञ्जलिते सति ।
अन्धकारेन ओनद्वा पदीयं न गवेस्थ ॥

(अर्थात् के हाँस्नु ? के आनन्द मान्नु ? प्रतिदिन
(राम, द्वेष, मोहरूपी) अग्नि प्रज्वलित मै चारैतिर
अज्ञानान्धकारले वेरिराखेको यस संसारमा ज्ञानको खोज
किन गर्दैनै ? । (किन नगरु ?)

मम्बत् २०४१ श्रीपञ्चमी

महेन्द्ररत्न बज्ज्वार्य
काठमाडौं, नेपाल

जे जति मानिसको लागि

जहरत छ, ती सबै उसैसँग

छ ।

—थोरो

बुद्धधर्म व नेपालभाषा

बुद्धधर्म व नेपालभाषा निगू ला व लुसि थे
लिक्क स्वापू दु, थःपरे जू । नेपाःयागु इतिहास स्वया यके
बले नितां राष्ट्रियधर्म व राष्ट्रियभाषाया तैँ दुथ्याय्
धुं कूगु दु धयां अपो खँ जुइ मखु छाय् धाःसा गन नेपाःया
जुजुर्पिसं थःगु धकाः नालाः राजकाजे छःपले धुंकल अन
राष्ट्रिय दर्जाय् दुथ्याय् धुंकूगु धेगु खै नेवा: भाय्या शिला-
लिपि व अन्तर्राष्ट्रिय सांस्कृतिक व ऐतिहासिक धटनां
सीदु । मंयुक्त राष्ट्रसंघे लःल्हाना तःगु लिपि नेवा: तिपि
खः । नाशरि लिपि मखु ।

मिक्षु अश्वघोष

नेपाले बुद्ध जर्न जुयाविज्याःगुलि बुद्धधर्म छगू
मानवधमं खः यें नेपाःया प्रतिस्था बर्चे याना व्युगु धर्मं
खः । एसानं राणातय् पाले व जयस्थिति मल्ल जुयापा
पाले बुद्धधर्मयात मान्यता मब्युसे ध्याकुचाय् लाकल ।
नेपालभाषायात न अये हे ल्याखे मतल, मान्यता मद्यका
बिल । नेपाल भाषायात नेपाःया मेमेगु भाषाया झोले
तय्गु नेपाःया इतिहासयात लोमका छोय्गु जुइ । बुद्ध-
मार्गीत नेवा: त पुक च्वंच्वन धकाः सहगना चवन धकाः
झन झन कवत्रना यंकेगु लिफः ज्ञां (दूरदर्शी) या चि
जुइ मखु । देशयात भि जुइ मखु । बुद्धिमिथे गुनुगुनं
ग्नानाना च्वंगु दु ।

फगस्वरूप राणातय् पाले ४५ दँ स्त्रापा स्वयम्भू
ज्ञानमाला भजन खलःया जन्म जुल । बुद्धधर्मया खै तयाः

ज्ञानमाला ग्ये तिनः भजन याय्गु सुरु जुल । थुक्कि
बुद्धधर्मया जागरण व नेपालभाषाया तेज प्याहाँ वल ।
थों अधिराजयव्यापी ज्ञानमाला भजन खलः मण्डल दत ।
बागनुड व चैन्युर निधाय्यति आः ज्ञानमाला खैय्भासं
हालेगु चलन यान ।

मिक्षुपिसं हिन्दुस्तानं नेवा: भाय्या ससूत छापे
याना: नेपाले द्रुत हल । जपत न याना बिल । बुद्धधर्म
प्रचार याप्गु तोह त गः मिक्षुपिसं नेवा: भासं बाब्बं वन ।
मिक्षु अत्रानन्दं स्वयम्भू मंजुश्री पवस्थाने कातिक
लचिछ्या दोलंदो मनूतय् । नेवा: भासं बाब्बं का॥विज्यात ।
अनं लिगा मिक्षुपि नेपालं पितिना न छोल । थव
पीदैन्हापाया खैया खः । मिक्षुपि पितिना छोसेलि भारते हे
धर्मोदिव समा गठन जुः॥ 'धर्मोऽप' नामं नेवा: भाय्या
पत्रिका न ज्ञिदैन्हिन्यादं पिहाँ वल । बुद्धधर्मया न गावकं
प्रनार जुजुंवल ।

धब्यां भ्यावा हे धर्मादित्य धर्माचार्यं न कल-
क्षतां "बुद्धधर्म" धेगु पत्रिका नेपालभासं पिकाया: बुद्धधर्म
व नेपालभाषा प्रचार यानाविज्यात । थुपि ज्वलंत
उदाहरण खः बुद्धधर्म व नेपालभाषा लिक्क स्वापू
दु धेगु ।

स्व. श्री ५ विभुदन राजा व प्रजा छपाँय् जुयाः
संसारे गन भजू कथं २००७ साल संवर्षे जुयाः नेपाले
न्ह्यपां वल । राणाशासन पतन जुल । छगू प्रकारया
प्रजातन्त्रया उदय जुल । अते हानं ठकः नेपाले बुद्धधर्म-

व नेपालभाषायात छुं भतिचा सम्मान व सत्कार दया वल । लिपाजूलिसे साम्प्रदायिक विचारयापि मनून सरकारया दुने दुथपनाच्चंगुलि हावनं नेपालभाषायात कय्कुं नुगं स्वराः धार्यनुचाय लाकेगु रसाः खल । नेपाल रेडिओ नेपालभाषायात हाकु तिना बिल । बुद्धमंगत न थः नालेगु तापाका हल । उकि हे खं लुम्बिनी विकास न धिला सुस्ति जुयाच्चंगु । बरोबर राष्ट्रिय पंचायतय् चर्चा जू सरकारी पदेच्चर्पि अधिकारीपि मध्ये गुलिस्थां बुद्ध्या नां तक न काय्मयोपि दु धंगु सीदु ।

थों कन्हे झी नेपालभाषा भाषीतय् थःगु मां भाय् थकायत गुलि उत्सःह व जोश बघे जुया वैच्चंगु खः उलि हे अनावश्यक कथं वा वातावरण कथं नेराश्य जुयावैच्चंगु दु । नेपालभाषाया भविष्य उज्ज्वल मजू हँ । जि स्वयं बले ला नेपालभाषाया भविष्य उज्ज्वल व बालःइ खन । राणातय् नाले न अये ध्याच्चंगु खः । अबले स्वय् आ-नेपालभाषा यत्व बालात । राणातय् पले थे जूसा नेपालभाषाया भविष्य अन्धकार धकाः पीर काय्माः । आः अयेन दु सरकारी कार्यालय छु नाराहिनी दरवारे दुने न नेवाःभासं खै ल्हानाच्चंगु न्यने दु । स्व० त्रिमुखन जुजुं नेवाः कर्मचारीतनापि नेवाःभासं हे खै ल्हाइगु धंगु स्व० चन्द्रमान कम्पाउडर पाखै न्यनातयागु दु । थों कन्हे मारवाडीतसे न नेवाःखै ल्हानाच्चंगु दु । तामाङ्ग-तसे न नेवाः खै ल्हाना च्चंगु दु । ब्रह्मूतमें न नेवाःभासं वाखै हे लां लां कनाच्चंगु दु । खैपतसे न नेवाःभाय् ल्हाना च्चंगु दु ।

गुवने हे काठमाडौं शहरे मरोपि राष्ट्रिय पंचायत सदस्य चुने जुया बोपि ये छकः वयं धया च्चं- 'काठमाडौं त नेवारहरूको राज्य पो रहेछ, त्यसैले त नेवारहरू कराइ

रहेको नेवारहरूको संस्कृति साँचै के नेपाली संस्कृति रहेछ, रामो र रमाइलो पनि छ । अहिले पो थाहा पाएँ" इत्यादि ।

धैच्चनागु मतलब नेवाःत थुलि हे मंत्रीष जुयाः सुंक च्चं धंगु मखु । सरकार अनेक जन्तन व षड्यन्त्र याय् फु । झीपि सतर्क जुया च्चने माः । नेवाःभाय्या शिलालिपि तनावं बन, बौद्ध संस्कृतियात हिन्दू संस्कृति यानाः इतिहास दय्वा हल । बौद्ध इतिहास हिन्दू इतिहास याना हैच्चन ।

तर जिगु विश्वास खः काठमाडौंले यत्थे जाःगु सरकार वयमा नेपालभाषायात म्हासे याय् फै मखु । यदि गुगुं सरकार अये यात धाःसा व सरकार थःप्ह म्हयागु गाले थः हे कवब्चाइ । थ्व पकां खः । थोंया युग दवय्याना दबे जुझु कवत्यलां कवतेका च्चनीगु युग मखु । कवत्यला तःसां स्वायी मखु । बलं कवत्यलां मन बदले जुइ मखु । कवत्यला च्चर्पिकाय्ल जुइमाली तिनि । थथे धैच्चनागु धर्म व भाषानीतिया वारे खः । मनून्यगु आर्थिक जीवन्या वारे जक खः ।

जितःला पीर छगू जक दु - नेवाःभासं पिहाँ वै-च्चंगु न्हिपौ, वाःपौ; लयौ व निलापीत [पत्र पत्रिकात] याकनं दु सुना बनीला ! इनाप वाःपी दिना बनी धकाः साप धन्दा । बालागु सितु निलापौ दिनाःहाकनं बाउँसे च्चनाः पिदन । थ्व ल्यताया खै खः । गुलिसिनं ५००००- दां वियाः संरक्षक जुल । १०००१- दां वियाः सहयंरक्षक जूपि व ३००१- दां वियाः आजीवन सदस्य जुया च्चर्पिगु धलःपौ न खना । बय्क.पिनि जकय् जुइ । थज्यो.पि दैदले गये नेपालभाषाया भविष्य अन्धकार जुइ । फुफुकथं "इनाप" वाःपीयात न मुहालि बियादी-धंगु विश्वास न लुल । फक्तो न विज्ञापन वियाः ग्राहक जुयाः ग्राहालि यानादी धंगुली न धुक्क जुल । आलोचना

याय् माः सा रचनात्मक धंग याय् गु व इवं सात्मक कथं
मर्जीगु नं बेस हे ज्वी ।

जिगु विचार कथं नेपालभाषाया सेवतमें
नेवात्यगु छें थे: मचाबाचात्यत खँय् भाय् व मेमेगु
विदेशी भाय् लहाके मज्यू धाय् गु ठीक मजू, मिले मजू ।
थये धाय् गु झीगु हे कमजोरी जुइ । झीपि हे दाइ झीपि हे
तःले लाइ । नेवात ज्ञन ज्ञन के लाइ । कवहनावनी
छाय्धाः सा खँय् (नेपाली) भाय् सरकारी क्षेत्रे जक मखु
काठमाडौं सप्तस्यका पिने फुक राजकाजया ज्याय् नेपाली
(खँय्) भाय् माः । झी नेवात्यके खँय् भाय्या ज्ञान
मन्तकि लिकुना च्वने माली । करपिनिगु चाकरी याना
च्वने माली । कुरुनन नेवात्य जक धकाः हाला च्वनेगु
बुद्धिमानी जुइ मखु । नेवात शुद्धस्पे नेगाली खँ लहाय्
मसः च्वय् व मसः । उकि मवांपिने खँ लहाय् गु व च्वय् गु
बानि बसे याना त्यक्षाः । नेवाः मंत्रीजूनां भाषण ज्वीबने
गिजेयाका च्वनेमाः । थव थहूँ हे खनागु तासेने जूगु खँ
खः । स्वयं थव पंतिगा लेबकं खँय् भाय् लहाय् गु व
च्वय् गु बानि मदुगुलि गनं सभाय् नवाय् मालानि
लिचिला च्वने माः । खँल्हाः सा गिजेयाका च्वने माः ।
उकि छेय् छेय् मनात्यत खँय् भास व लहाके हे मज्यू
धाय् गु ठीक मजू । थये हालाच्वने साम्प्रदायिक विवाः
जूनी, कय्कु नुगः जूनी । वह नेवात्य लहाय् गु हे
स्वतेगु धाः सा तःवंगु गल्ति जुइ ।

मेगु छगु दु- नेवात्समें व मिक्षुपिकं बुद्धिमंडा
सहून खँय् भासं पिकाय् नज्यू, च्वय् मज्यू धाय् गु नं
अध्यावहारिकगु खँ खः । बुद्धिमं धंगु नेवाः त्यगुजक मखु,

नेवाः त्यत जक मखु । थर्द्ध व मेमेगु भाषाभाषीपिंहन
बुद्धिमंया ज्ञान जी माः ज्वनेगु अवसर वीमाः । नेवात्में
खँय् भासं सफू च्वल धकाः दोष वीगु मनासिव मजू ।
थये हाला च्वन धाय् व झी झी पिने मजैसे थी थी
जुयाच्वने माली । थवं थवय् गुहालि काय् फं मखु । थये
हाला च्वनेगु थिक जू मताः । जितः ला भाषात्वापु
छर्ति हे मयेल । भाषा आहाँ वइगु जक स्वयू । देश
उन्नति जुइगु जक स्वेयः । ल्वापु मयः ।

नेपालभाषाया लागी भिक्षुपिसं यक्षं गुहालि
विया च्वगु दु । नेपालभाषाभाषी विद्यार्थीत्सें दच्छिया
छाः साहित्य सम्मेलन यानाच्व । भिक्षुपिसं दिहार दिहारे
लच्छिया प्यकः बुद्धिमंया दारे साहित्य सम्मेलन भाषण
दियाच्वगु दु । लच्छिया प्यगु न्यागु ति सहू पिहाँ व
च्वंगु दु । विहार विहारे छहनिहृसिनं पुरोहितवादमा
खँ लहासां आवाः यानाः समाज सुधार, सफाइ, व नाति
कुति थिति रीतिया सुधारवा थारे खँ पिहाँ वोः एहुपिहू
पुरोहितवादी जुइवं रक्खे मखु ।

नेपालभासं विहाँदः गु सफूया धलः रती अः पाः
यानाः भिक्षुपिनिपाखे पिहाँ वः गु हे नां अपो खनेदु ।

जिगु अन्तिम विनिति दु- खँय् भाय् यापिसं नेवाः
भाय्यात च्वत्यलैत स्वल धकाः झीसं न खँय् भाय् यात
कवत्यलाः बहला काय् गु ज्या मिले मजू । वैद्धनीति वथ
इमिम मिभिगु याः ना झीसं मिगु ज्या याना त्याके माः ।
मैत्री चित्तं जव छाति दं दरभावं स्थायीशाति दं मखु ।
थव बीढ़ नीति खः अले जक हृदय परिवर्त्तन जुइ ।

संसारय् दकसिष्य दयनीय सु ?
गुम्ह तःमि जुयां नं कंजूस ज्वी ।

दान : पुण्यया लोभं मखु, लोककल्याणया भावनां

- शीरा बनिया

'दान' इव दणपारमिता मध्ये छगु खः । दण-
पारमिता धयागु निर्वाणय वनेत पुरय् मयासे मगागु
खः । अय् जूमुनि दान निर्वाण वनेत मदयक मगागु
जुल । दान, धर्मया न्हायांगु त्वाथः खः अनंति ईल,

अलेतिनि भावना वइ । भावना विना निर्वाण प्राप्त जुइ
मखु । भावना यायत हे न्हायां दान अनंति शीलया जग
मदयकं मगाः । उक्ति दान धयागु निर्वाण वनेत न्हायगु
लैय् न्हायां छीगु पला: खः ।

दान यायमाः धकाः शी कुक्षियां स्यू । स्यू थे
शीसं कूचाः थे दान याना नं चवना । शीथाय् न्हायांनिसे
गुरुजुपित दान बीगु चलन दु । शीपि न्हायांनिसे दान
याय् सः । उक्ति हे खः शी 'पञ्चदान' थे ज्यागु नखः
हने खःगु । पञ्चदान थे उवःगु नखः दुगु शीगु संस्कृति
प्रशसनीय जू । न्हाया, येरवाद शासन आदि शीथाय्
नेपालय्, प्रचार मजूनि बलय्, शीथाय् गुरुजुपित दान
य यगु चलन दुगु खः । लिपा येरवाद प्रचार जुइवं भन्ते-
पित नं दान यायगु चलन दयावल । थथे थः स्वयाः
उच्चपित दान यायगु ला जुल मह दान । उथे तु शीसं
हीनदान नं यानाच्चना । अथे धयागु थः स्वयाः कवय्या-
पित बीगु दान । गथे पवर्णितयत बीगु दान, पशुपंक्षितयत
बीगु दान । इव दाहेकं विभिन्न संघ, संस्था घरपत्रिकाया
लागी बीगु चःदा, सामाजिक कार्यवलापयात बीगु चन्दा
इव नं छगु दान खः । थुदथं शीथाय् दान बीगु चलन दया-

चवंगु तसरं बांलागु खः । तर शीथाय, दान यानाच्चवंसां
दान वियाच्चवंसां दानया सही अर्थं शीम बांलाक मथूनि
थे चं चं । दान छाय यायमागु धयागु बांलाक मथूनि थे
चं ।

दान धयागु स्वाग यायगु खः । थःके दुगु छु नं
चीज त्याग यानाः मेपित बीगु दान खः । मेपित बीगु
धयागु हे मेपित भलाइया लागी, कल्याणया लागी बीगु ।
थःके दुगु छु नं चीज बियाः मेपित गुगु नं किसिमं
रवाहालि यायमुयात दान धकाः धाइ । तर शीथाय,
मनूतयसं दानया अर्थं थवथं मथूदकू । दान यानाः लिपा
मिनीगु फल भोगय् यावदइ धयागु आशं अःखः दान
याइगु खने दु । गथेकि इव दान यानागुया पुण्यं जितः इव
हे जन्मय, वा मेगु जन्मय, इव इव प्राप्त जीमा धकाः मनं
कासना याइ । थथे यात धायवं दान वार्थेयागु दान
मजुल । छकूचा वियाः अप्वया आश यायगु इव गुकथं
दान जुल, गुकथं ध्याग जुल ? गन दान यानाः लौभ
मदयके मारं अन अःखः दानया वारणं लोभ दयकाच्चन ।

दान शुद्धचितं यायमाः । जि यानागु इव दानया
कारणं लोकमात्रया कल्याण जीमा धयामु पवित्र चितं
दान यायमाः अलेतिनि शीसं दानया सही अर्थं यूगु ष्वे ।
निर्वाणया लागी माःगु त्वाथः गयागु ज्वी दान पारमि
पुरय् ज्वी । मखुसा दान द्वसा जक ज्वी । वौधिसत्वं दान
पारमि ज्ञिगु, दान उप-रारमि ज्ञिगु, दान परमथ पारमि

जिगू याना: स्वीगू दान पारमि पुरय् या.गु खै झीसं स्यू ।
 छु उकीमध्ये गुकीसं नं बोधिसत्त्वं जि यानागु दानया
 कारणं जितः इदं इव पुण्यं प्राप्त जुइमा धका: आशिका
 या:गु झीसं स्यूला । बोधिसत्त्वं दान याइ केवल लोक
 कल्याणया लागी अथे हे तु अरहत्पिंसं नं अनेकन दान
 कायं या:गु झीसं स्यू । अरहत्या लागी पुण्यया आवश्यक
 मढु । व मुक्त जुइ धुंकूह, हानं जन्म काय् म्वाले धुंकूह
 धुख सुख भोग मयाइभ्ह जुइ धुंकल । अयसां नं अरहत्-
 पिंसं दान या:गु झीसं स्यू । उकिं अरहत्-पिंसं नं दान
 याइ पुण्यया लोभं मखु, लोककल्याणया लागी ।

झीसं दान याय् बलय् मेगु छाग् नं लोभ याइ, व खः
 नां काय्केगु । भारि नक्सां दान यात धाय्वं सकसियां
 नां काइ फलानां थुलि दां फुका: दान यात धका: वय्वय्
 जुइके तारिक याइ धयागु लोभं नं दान मयाना च्वंगु
 मखु । इव नं दानया सही अथं मयुया: जुगाच्वंगु खः ।
 यकव दां चन्दा तयाः पत्र पत्रिकाय् नां पिकाय्केगु लोभं
 नं मनूतय्के दु । अथे जुन धाय्वं नं दान मजुल, त्याग
 मजुन ।

कल्याणमित्र सर्वनाराण गोयन्का गुहयागु
 शिंदुयागु विपस्सना शिविरय् च्वंबनावलय् नुगलय् घत
 लगय् जुइक वसंपोलं कनाविजयाःगु इकूचः खै न्हावने ।
 विपस्सना शिविर वदचाय् वं मेगु विपस्सना शिविर
 चलय् याय् आश्रिक रव हालि वथं चन्दा कायगु
 यानाचवन । इव चन्दा तय् बलय् मसयाः मनूतय्सं अथे
 मती तयाच्वनी धका: वस्पोलं कनाविजयात् गुलिसियां
 यकव दां तय् पुरिंसं यकव दां चन्दा तइ । तरं जि यकव दां
 चन्दा तल धका: सुमां सिल ये धका: मती वय्का च्वनी ।
 गुलिसियां यकव दां तय् मकुपिनि भसीचा तय्त ग्याना

च्वनी । जि उलिचा जक इवा तल धका: मेरिष्टं गिजय्
 याइला, मछाला पुइला धका: मती तयाच्वनी । गुलिसियां
 जिम्हुया जिथुलियाति नया त्वना धका: हिसाव भाना:
 इवा तइ मानोंकिंवं रेहुरेन्टया विल पुलाच्वंगु । वसपोलं
 धयाविज्यात इव फुक हे अंग पुरय् मजूगु दान खः । अथे
 याय् या सत्ता जि वियागु धयां विपस्सना अथे जवःगु
 कल्याणकारि विद्वा गुलि फत उलि अप्वःसित प्राप्त याय् त
 ग्वाहालि जुइमा धयागु भावना तय्माः । वस्पोलं धया
 विज्यात दान धयागु केवल लोककल्याणया भावना
 जबीमाः ।

झीयाय् चलन हे जुइ धुंकल दान यानागुया
 फलया वण्णं याय्गु । इव चीज दान यानाया इव पुण्य,
 व चीज दान यानाया व पुण्य धाय्गु चलन हे जुइ
 धुंकल । अथे दानया फलया वण्णं यानाच्वनेगु खास
 आवश्यक मजू । दान याय् धुन सिधल, त्याग याय् धुन
 सिधल- अज्याःगु भावना दय्माः । दान याय् धुनेवं
 उकिया फल ला झीत दय्माःगु दय् हे धुंको आशिका
 याःसां मयाःसां । हानं इव दान यानाया इव इव पुण्य दह
 धका: तप्यंक धाय्गु नं मिलय् मजू । फल प्राप्तिइ
 चित्तया मुख्य भूमिका जुइ । दान याय् बलय् गज्याः
 गज्याःगु चित्त तयाः दान याइ व हे अनुसार फल प्राप्त
 जबो । दानया अन्तिम लक्ष्य लोककल्याण जुइमाः न कि
 पुण्य प्राप्ति । लोककल्याणया भावनां ब्यूगु दान हे जक
 शुद्धगु दान जबी । व दान हे जक दज्याःपिताया
 दुनेयागु सहीगु दान जुइ । उकिं दान धयागु तिर्वाण
 प्राप्तिया निति मद्यक मगाःगु खः धयागु युइका: लोक
 कल्याणया भावनां दान याय् सय्के माःगु जुल ।

लहुतिपुन्ही कुन्हु

देखारत्न शाक्य, यल

लहुति पुन्हीया न संचा इलय
नीनिधाः हिंति लःधाः हायकाः
स्नान याकाः खवाउँगु फसय
प्राणी मात्रया मेला जुल ।

शुद्गु नुगलं बुद्ध लुम्का:
दशंन याय्गु मती वयाः
उत्सुक नुगलं पलाः न्हाचीका
पर्वत शिखरय् पिखा वयाः।

नामवेलिया ह्याउँगु बनस
सिंचा तयथे लैंपु जुयाः
च्वयया पर्वत बाउँगु बनस
इमूचा ज्वीथे मनू वन ।

लैंया निखेसं च्वंगु समात
को को छुटु द्वार जुयाः
यात स्वागत अन लक्लिनं
रज्जि चर्जि स्वांवा गायकाः ।

स्वांवा गायकाः हःगु सलं अन
प्याखं हुहु पुखुली न्या,
झज्जः धायक थः थः ताःलं
इपि मिता जुल लयतायाः ।

‘को हो को हो’ अन झंगः पंक्षी
ह्वःगु न्यनाः जि मती तया,
‘ओ हो ओ हो’ आः ध्यनीन याकनं
धाः ये तायकाः लयताया ।

ध्यनेवं याना बुद्धपूजा न
अद्वाया स्वां हवलाह् वलाः
गोतमया खवाः स्वस्वं हे न
इच्छा पुरय् जूगु खना ।

पुण्यभूमिया उच्च शिखर च
लूगु निभाःया ज्योति कयाः,
मैमदु मैमदु लिहाँ वया जि
जामाच्च तोताः छे स्वयाः ।

Remember

-Gautam Buddha Bajracharya
Kathmandu.

Now this	where
Where	we
Where	all
Mind	It.

Alas ! Alas !! Alas !!!
Sorrow ! Sorrow !! Sorrow !!!
Every where
Noise and weeping. *

My this world
Your this world
Ours this world
Whose world ?

Save this save
Love this love
See this See
Think, Think.

परोपकारको फल

- मैत्री

धेरै समय पहिले भारतको एक शहरमा दुइजना दाजु भाइ बस्दथे । दाजु चाहिँ दुष्ट र लोभी थियो र भाइ चाहिँ दयावान् । भाइचाहिँले सर्वेजसो गरीब गुरुवाको उपकार गर्ने गर्दथ्यो । उनीहरूको बुवाले आफू मर्नुभन्दा पहिले हुँबै जनालाई समान गरी अंश बाँडियो । दाजुचाहिँ अंशमा लोभी हुँदै निके धनी भयो । ऊ दरबार जस्तो ठूलौ घरमा बस्दथ्यो । भाइचाहिँले आफूले पाएको धन गरीबगुरुवाहरूको लागि खर्च गर्दै गरीब भएर छाप्रोमा बस्ने गन्यो । गरीब भै बस्नु परेतापनि आफ्नो दाजुसँग कहिल्यै महत मागेन । दाजुले पनि उसको हेरचाह गरेन ।

एकदिन भाइचाहिँ आफ्नो छाप्रो नजीकै बसिरहँदा एउटा चरा अप्ठचारो गरी उफीउफी आएको देख्यो । उसले देख्यो — चराको खुट्टा र पखेटामा घाउ थियो । उसले चरालाई नदुख्ने गरी समाती औषधी राखिदियो । पाकेको फलफूल खायो । केही दिनपछि चरा राङ्गोसँग निको भयो र चरालाई ढोडिदियो । केही छिन पछि फक्केर आएकी थ्यो चराले केही किसिमको बीड ल्याएर उसको हातमा राखी उडेर गयो । उसले थ्यो बीउ चराकी सम्झनामा आफ्नो घर थगाडि रोप्यो र पानी दिई सुमार गन्यो । केही दिनमै विरुद्धा हुँकेर फून फूल्यो । त्यसमा एउटा फल पनि फल्यो । थ्यो फल धेरै ठूलै भएको हुँदा त्यसले चम्कुले फल काट्यो । त्यसको मित्रबाट सुनको

धुलो ज्ञान्यो । ती धुलो बिक्री गरी त्यसले सञ्चोष साथ चीवन निर्वाह गन्यो ।

भाइको थ्यो उन्नति देखेर दाजुलाई अचम्म लाग्यो । उसले भाइको घरमा गएर सबै कुरा बुझ्यो । उसलाई पनि त्यस्ते धनी हुन मन लाग्यो । त्यस दिनदेखि उसले घाउ भएको एउटा चरा फेला परेहुँथ्यो भनी खोजिहिँडे । धेरै दिनसम्म पनि फेला पान नसकेपछि आफ्नो एकजना नोकरलाई बोलाएर भन्यो । एउटा चरालाई घाउ पारेर म कहाँ ल्याउ । नोकरले त्यसको आज्ञा पालन गन्यो । त्यसले दया गरेको जस्तो गरी चरासँग कुरा गन्यो । घाउ सफा गरी औषधी राखिदियो । केही दिन पछि चरालाई निको भयो । उड्न सक्ने भैमकेपछि उसले चरालाई ‘मलाई पनि सुनको धुलो ज्ञानै विकल्पाइदेउ’ भनी छोडिदियो ।

चराले केही छिन पछि एउटा बीउ ल्याइदियो । उपर्युक्त द्यो बीउ आफ्नो बगैँचामा रोप्यो । दिनको दुइ-चोटि पानी दिने गन्यो । त्यसमा पनि ठूनौ फल फल्यो । त्यसलाई चक्कु ल्याई काट्यो । त्यसबाट फ्लैलो धुलो ज्ञान्यो । थ्यो सुनकौ धुलो भएन र बालुवा मात्रै ज्ञानिरहो । जारेको बाँद गर्न सकेन । अन्तमा उसको घरमा भाष्का सबै धन त्यै बालुवाले पुरियो । धेरै लोभी र तृष्णा हुँपेलाई यस्तै हुने रहेछ । नरोनकारो भाइचाहिँलाई जस्तो फाइदा हुने रहेछ ।

“आनन्दभूमि” १२ वर्ष पूरा भएको उपलक्ष्यमा

आचार्य मिश्र अमृतानन्द

संस्थापक

(आनन्दकुटी विहारगुण्ठी)

“आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहारगुण्ठीको मुख्यत्र हो । यसमा कुनै पनि बुद्धधर्म सम्बन्धी लेख, निबन्ध, कविता, नाटक, यात्रा विवरण, इतिहास, समालोचना तथा प्रश्नहरू आदि प्रकाशित गरिन्छ । नेपाली र नेपालभाषामा र अंग्रेजीमा प्रकाशित हुने नेपाल अधिराज्यको एकमात्र यो बोड मासिक पत्रिका हो । यसको वार्षिक ग्राहक शुल्क २०/- र आजीवन ग्राहक शुल्क २००/- मात्र छ । यो पत्रिका प्रत्येक पूर्णिमामा प्रकाशित हुन्छ । यस पत्रिका कुनै नाफा वा आमदानी गर्ने उद्देश्यले प्रकाशित गरिएको होइन । आनन्दकुटी विहारगुण्ठीको धर्मप्रचार प्रसार भन्ने एकमात्र पत्रिका उद्देश्य अनुरूप प्रकाशित गरिएको हो । यस अन्तर्ले पत्रिका १२ वर्ष पूरा भएको छ ।

१२ वर्ष अविं आनन्दकुटी विहार गुण्ठीको निर्णय अनुसार निश्चु अश्वघोष महास्थविरको प्रधान-सम्पादक-मिश्रमा यो पत्रिका निस्केको थियो । त्यसपछि श्री सुवर्ण शाक्य सम्पादक हुनुभयो । यसको प्रकाशक चाहिँ आनन्दकुटी विहारगुण्ठी नै हो । पत्रिका प्रकाशित भए-देखि आजसम्म अट्टस्पले पाटकहरूको सेवा गर्दै आएको छ । शुरुदेखि आजसम्म यसले आफ्नो पत्रिका ३ फर्म अर्थात् २४ पृष्ठभन्दा कम गरिएको छैन । २४ पृष्ठभन्दा बढी गर्ने आशा राखिएतापनि आर्थिक कठिनाइले गर्दा गर्न सकिएको छैन ।

केही वर्ष यता मिश्र अश्वघोष महास्थविरले प्रधान-सम्पादकदाट राजीनामा दिनुभएपछि हाल त्रिपिटकाचार्य कुमार काश्यप महास्थविर प्रधान-सम्पा-दकमा रहनुभएको छ । श्री सुवर्ण शाक्यचाहिँ अहिले सम्म सम्पादकमा रही निःस्वार्थभावले सेवा गर्दै आउनु भएको छ । “आनन्दभूमि” कार्यालयमा एकत्रिना कर्मचारी बाहेक अरु सबै सहयोगीहरू अवैतनिक रूपले सेवा गर्ने हुन् । सम्पादकहरू जस्तै व्यवस्थापक पनि अवै-तनिक सेवा गर्ने हुन् । हाल यसको व्यवस्थापकमा मिश्र मैत्री स्थविर हुनुदुङ्घ । यसको अलावा ग्राहक बनाई सेवा गर्ने महानुभावहरू पनि छन् । वहाँहरूले पनि निःस्वार्थभावले आफैले पत्रिका वितरण गरिदिनु हुँछ । यो पनि पत्रिकाप्रति गरिएको सेवाभाव हो । तर कहिले काहिँ ती ग्राहक बनाउने महानुभावहरू मध्येबाट व्यवस्थामा बाधा अड्चन र हाति पनि हुन नगएको होइन । खासगरी समय समयमा रसीदको पैसा नबुझाउनाले, ग्राहकको पूरा ठिगाना नदिनाले, पैसा सिद्धिएको ग्राहकको पनि पत्रिका लिनाले, नदिएमा रिस देखाउनाले, लेखापढी ठीकसँग नगर्नुले । अतः आदि कारणले गर्दा सेवा गरेर पनि राम्ररी जस पाउन नसकेको पनि भुल्न सकिँदैन । यसबाट कहिलेकाहिँ व्यवस्थामा पनि अप्ठेरो पन आएको कुरा विर्तन सकिँदैन । यसरी सेवा गर्नेलाई केही कमिशन

को रूपमा सहीयत पत्रिका पनि दिइन्छ। अतः यस विषयमा सबै सेवागर्ने महानुभावहरूबाट नियम तथा ढंग पूऱ्याई सहयोग प्रदान गरेको खण्डमा सबैलाई बढी सन्तोष हुनेथियो।

हालसाल छपाइको खर्च १२ वर्ष अधिभन्दा तेब्बर चौवर बढिसकेको छ। अधि १००/- मा हुने काम आजकाल ३००।४०० मा पवि गर्ने गाहारो परिसकेको छ। तैपनि धर्मप्रचारको उद्देश्य पूरा गर्ने हेतुले पत्रिकालाई आनन्दकुटी विहारगुठीले आफ्नो सामध्यले भ्याएसम्म वार्षिक आधिक अनुदान दिँदैआएको छ। हाल पत्रिकालाई वार्षिक रु. १३,५००/- गुठीले दिइरहेको छ।

“आनन्दभूमि” पत्रिकाका व्यवस्थापकको रिपोर्ट प्रस्तुत गरिएको छ-

अनुसार हाल पत्रिकाको साधारण ग्राहक संख्या १,५६२ र आजीवन ग्राहकसंख्या २९७ छन्। २,५०० प्रति पत्रिका छापिन्छ। आगामी वैशाख अंकदेखि हामी पत्रिका अंक राम्रो गर्ने चाहन्छौं। यस बारेमा हामी सबै पाठक महानुभावहरूसँग ठूलो सहानुभूति र उदारतापूर्वक आधिक सहयोगको अपिल गर्न्छौं। पाठक महानुभावहरूको पूर्ण आधिक सहयोग बिना हामीले मात्र गर्ने नसक्ने स्थितिमा हामी छौं।

पाठकहरूको जानकारीको लागि “आनन्दभूमि” का व्यवस्थापकबाट याएको आय-व्ययको विवरण यहाँ

१११०४१ देखि २७।१।०४१ सम्मको आय-व्यय विवरण

आय

व्यय

१. कमिशन कटागरी साधारण ग्राहक	१,५६२	१. छपाइ खर्च	३२,९७४।७५
२. अ. कु. विद्यापीठबाट पाउने रकम	५३ बाल्क	२. अफिस कर्मचारी	३,४२०।-
३. ३४,५०० मुद्राटीको ध्याजबाट	४०,४२३।२५	३. हुलाक खर्च तथा मसलन्द	२,९९०।-
४. चन्द्रबाट	१०,४१६।-	४. मुद्राटीमा गएको	१९,८९५।-
५. आ. कु. वि. गुठीबाट	२,९९३।४३	५. बैंकमा बाकी	५,९९७।९०
६. अधिको बाकी	१५।-		
	१०,०००।-		
	२,०६९।९७		
जम्मा—	६५,०३७।६५	जम्मा—	६५,०३७।६५

आगामी वर्षको अंकदेखि पत्रिका राम्रो छपाइ गर्नेको लागि हामीलाई निम्न अनुमानित आय-व्ययको आवश्यकता पन्ने आउँछ—

बयाय

आय

१. ३ फर्माको मैटर २५०० प्रति छपाउन २०० दरले महीनाको १,२००को हिसाबले १२ महीनाको	१५६२ ग्राहकहरूको रु. २० को दरले	३१,२४०।-
२. ३ फर्मा वाइंडिङको ४० दरले २५०० प्रतिको ३२० को हिसाबले १२ महीनाको	१४,४००।-	१३,५००।-
३. २५०० प्रति कभर छपाइको ३०० दरने १२ महीनाको	३,६००।-	४,४५५।-
४ कभर कागजको ३७० ले १२ महीनाको	४,४४०।-	५१,६२५।-
५ २५०० प्रतिको कागज ७।। रीमको २४० दरले महीनाको १,८००को हिसाबले १२ महीनाको	२१,६००।-	४,६५५।-
६ कर्मचारी तलब ४०० दरले १२ महीनाको	४,८००।-	
७. हुलाकछवं र मसनद ३०० को दरले १२ महीनाको	३,६००।-	
<u>जम्मा:- ५६,२८०।-</u>		<u>जम्मा:- ५६,२८०।-</u>

माथिको आय-थ्रवबो तालिकाबाट पाठक सहायतावहरूले वस्तुरिच्छिको कुरा बुझुनुहोसँग भन्ने हामी ठान्डछौं।

“आनन्दभूमि” यस पत्रिकालाई तपाईंहरू इसरी सहयोग पुऱ्याउन सक्नुहुन्छ :-

(१) आ-आपनो स्तरीय रचनाहरू समय समयमा पठाएर।

(२) आ-आपनो इलाकामा भएको बोद्धगति-विधिहरूको समाचार पठाउर।

(३) आपना साथीहरूलाई ग्राहक बनाएर।

(४) ग्राहकहरूको ढेगाना स्पष्टरूपले पूरा पूरा लेखेर समयमै पठाएर।

(५) कुनै आफन्तको स्मृतिमा सबदो आर्थिक सहायता दिएर वा दिलाएर।

(६) विज्ञापन दिएर वा दिलाएर।

- (क) आपनो रचना वा लेख सम्बन्धी कुनै सोधपुछ गर्नु परेमा सम्पादकको नाममा पत्र पठाउनुपर्छ ।
- (ख) अरु व्यवस्था सम्बन्धमा कुनै कुरा सोधपुछ गर्नु परेमा व्यवस्थापको नाममा पत्र पठाउनुपर्छ ।
- (ग) पत्रिका सम्बन्धी वा अरु कुनै विषय सम्बन्धी कुनै सुक्षाउ वा कुनै कुरा लेखन मनसाय भएमा स्पष्टगरी, छोटकरी ढङ्गले तथा सफा भक्षरमा लेनुपर्छ । यस्ता पत्रहरु आपनो पूरा नाम र ठेगानाको साथ सम्पादकको नाउंमा पाठउनुपर्छ ।

पर्छ । कुनै पनि पत्र प्रकाशन गर वा नाम अधिकार सम्पादकलाई हुनेछ ।

नेपालका १५ अञ्चल र ७५ जिल्लाहरूमध्ये घेरेजसो अञ्चल र जिल्लाहरूमा यो पत्रिका जान्छ । हामीलाई पूर्ण भरोसा एवं आशा छ कि पाठक महोदयहरूको तरफबाट आउँदा विष्टहरूमा हामीले पूर्ण सहयोग र सहानुभूति पाउनेछौं । हाम्रो उग्रना “आनन्दभूमि” कार्यालय, पो. ब. नं. ३००३, काठमाडौं, नेपाल हो ।

कृतज्ञता

- भिक्षु सम्यक्ज्योति

गुरु बुद्ध गुरु ग्रन्थ गुरु संघ हि थं निहिं
लुमंके नुगलय जायका: स्मृति तया: अःगु माथं ।
येमा थःत मयेमा वा भवचक्रय जन्मकया
बल्ल बल्ल नरजन्मय पूर्वज लुमंका: मिखां स्वया ।
'नरिधै सरण थङ्ग' धैगु खँ मनय तया:
शिक्षा दीक्षा परमाथ झाँ खंका: जीवनकलय पला: दित
'एहि पस्सिको ओपनियको थन यानाया थन फल व्यू
वाः चाहीका: लुमक्षपर्ति भाविता भविष्य लिर्थसा व्यू
उदय वैद निरन्तर न्द्याना अङ्गु खंका:
मरण मध्रूतले थःत थहाँ चाहीका बीधका:
यो जि कृतज्ञ जुया बुद्धधर्मया लैँक्यर्पि
मांबौपिनिप्रति निर्विह बुद्धयात लुमंकीपि ।

भारतय दक्षिणय अपो चृष्णु
बाह्यस्कलया ताः

Link

लिंक

Safex

साफेक्स

दयकीहा :

CYCLO INDIA
B-5, INDUSTRIAL ESTATE

ALIGARH- 202001

(INDIA)

सम्पादकीय

नेपालमा बौद्ध साहित्य

नेपाल परम्परादेखि बौद्ध देश हो । स्वयम्भूको उत्पत्ति ने नेपालको इतिहासको शुरुआत हो । यहाँ बौद्धहरूले आत्मा रोपेर शान्तमय पारेको पुराणेतिहास अविस्मरणीय छ । यहाँ अरु देशको बौद्धपन विसिएको भएतापनि आफ्ने मौलिक बौद्धपन पनि अद्यापि विद्यमान छ । यहाँका हिन्दू बौद्धमन्दा अलग छैनन् । यसैले यहाँ हिन्दू र बौद्धमा अटूट सम्बन्ध छ । यी दुईको आत्मा नेपालको प्राण बायुद्वारा कुँकिराखेको छ । यहाँ साहित्य, संगीत र कलाको विकास क्रमिकरूपमा भएको छ । यसरी पुराना साहित्यको जग रहेको भएतापनि नेपाली बौद्ध साहित्यको भण्डार नगर्ण प्रायः थियो । आज अस्तराष्ट्रिय स्तरमा नाक ठाडो पाने सकिने गरी बौद्ध साहित्यको भण्डारले भरिपूर्ण रहेको छ । वास्तवमा पालि वाङ्मय बुद्धका वचन हुन् । वास्तविक बौद्धधर्म पनि यसैको आवारमा संवालित छन् ।

नेपालका बौद्ध विद्वान् भिक्षु महानायक आचार्य डा. अमृतानन्द ने आजको नेपाली बौद्ध साहित्यका पूर्ण भण्डारको इष्पमा पालि त्रिपिटकका कुराहरूलाई वहाँले अन्वेषण, संकलन र मनेन गरी आफ्नो कलमद्वारा नेपाली भाषामा

सबैको सामू राखिदिनुभएको छ । हालै प्रकाशित भइसकेता बहाँका पुस्तकमध्ये बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग १, २, ३; बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग १, २, ३; बुद्धकालीन पहिलाहरू भाग १, २; बुद्धकालीन विमानकथा र प्रेतकथा; बुद्धकालीन राजपरिवार भाग १, २, ३; बुद्धकालीन श्रावक चरित भाग १, २, ३, ४, ५; बुद्धकालीन श्राविकाचरित र ब्रह्मादिवेष; बुद्धकालीन जातकहरू तथा अन्य विविध पुस्तकहरू छन् ।

त्रिपिटक अध्ययन गर्नेहरूलाई सजिनोबोलागि पाइटिष्णीया प्रमाणित ग्रन्थहरूको स्थान संकेत समेत दिई ठूलो प्रयत्नले प्रकाशित भएका यी पुस्तकहरूले नेपालमा बौद्ध साहित्यको अभावलाई विशेषरूपमा पूर्ति गरेको छ । नेपालकै इतिहासमा स्वर्णक्षिरले लेखन सकिने कृति प्रकाशित भएको मा नेपाली साहित्य जगत्मा खुशीले छाउनु स्वाभाविक छ । स्वनामधन्य आचार्य अमृतानन्दज्यूमा सभक्ति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै आनन्दभूमिले नेपालमा बौद्ध साहित्यको भण्डार अरु विस्तृत पान सकल विद्वत्वर्गमा अनुरोध गरी अरु विकसित हुने कुरामा आशा व्यक्त गरेको छ ।

गोप्ता गण्डी विद्यापि

बुद्धपूजा

२०४१ फागुन २४ काठमाडौं-

कागू पूर्णिमाको उपचारमा स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरहारा शीलप्रदान पछि बुद्धपूजा गर्वे भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले भन्नुभयो-- काय, वाक् र चित्तलाई शुद्ध गरी बूजा गरेमा हाम्रो चित्त पनि शुद्ध र पवित्र हुँछ । यसै क्रमबे भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले गौरव राख्नु-पर्नेलाई गौरव राख्ने, विनम्र हुने, सन्तुष्ट हुने, कृतज्ञ हुने आदिको बारेमा व्याख्यात्मक रूपले देशना गर्नुभयो । त्यसै दिन दिउँसो परित्राण पछि भिक्षु कुमार वाईयप महास्थविरले धर्माचरण गरेमा जुनसुकै अवस्थामा पनि सुख शान्ति प्राप्त हुँछ भनी धर्मदेशना गर्नुभयो । त्यस-बला ध्यानकुटीका श्रामणेर मुनीन्द्रले पनि धर्मदेशना गर्नुभएको थियो ।

आनन्दभूमिप्रति श्रद्धा

२०४१ चैत्र १, धरान-

'आनन्दभूमि' पविकाको भविष्य उत्तरोत्तर राम्रो हुँदै जाओस् भन्ने कामना गरी लक्ष्मी हनुवाईले रु. २०१।-- चन्द्रास्वरूप 'आनन्दभूमि' पविकाको लागि प्रदान गरी श्रद्धा व्यक्त गर्नुभएको छ । साथै बहाँले रु. ३०३।-- सदस्यता शुल्क प्रदान गरी आनन्दकुटी विहार गुठीको आजीवन सदस्य पनि बन्नुभएको छ ।

बंगलादेशका भिक्षुहरू नेपालमा

२०४१ फागुन २९, काठमाडौं--

अन्तर्राष्ट्रिय युवावयंको उपलक्ष्यमा विश्वशान्ति सम्मेलनमा भाग लिन आउनुभएका बङ्गलादेशका महास्थविरहरू प्रज्ञानन्द, शुद्धानन्द र सुगतानन्द आनन्दकुटी विहारमा चार दिन बसी स्वदेश प्रस्थान गर्नुभएको छ ।

विचार- गोप्ता सम्पन्न

२०४१ चैत्र १, काठमाडौं--

स्थानीय बुद्धविहारमा धर्मोदय सभाको आयोजनामा भएको विश्वधर्म र शान्ति विषयक विचार गोप्ता सम्पन्न भयो । उक्त अवसरमा धर्म र शान्तिका एकियाली कन्फरेन्सका व्यक्ति रेभरेण्ड मियाकेले बुद्धले आधात्मिक विकासको लागि मनोभावना परिवर्तन गर्ने मेपालीलाई मात्र होइन विष्वका जनहालाई योगदान गर्नुभएको छ भन्नुहुँदै आत्मालोचनाद्वारा चरित्र सुधार गर्ने सबने परमाणु उर्जा असल र खराब दुर्बे शक्तिमा प्रयोग गर्न सबने हुँदा घातक हतियार तर्फ नलाम्ब शक्तिशाली राष्ट्रहरूको मनोभावना परिवर्तन गर्नुपर्ने र मानव मात्रको सुन्न र समृद्धिको लागि द्वेवाको भावना उड्जाउनुवर्ने तथ्य माथि प्रकाश पार्नुभयो ।

ए. सी. आर. पी. का महासचिव जनरल सुजनसि उवानले मानवले जीवनको उद्देश्यबोध गरी गरीबी तथा रोग निर्मूल पार्ने कायंमा सधाउ पुन्याउनु मानव धर्म हो, धर्मको नाममा दुरूपयोग पनि भएको मै त्यस्तो हुन नपाउने गरी धर्मलाई दास्तविक रूपमा प्रयोग गरेर आफू भित्र रहेको परमेश्वरलाई विश्वपन्थो भन्नुभयो ।

लोकदर्शन बज्राचार्यको सभापतित्वमा भएको उक्त समारोहमा ए. सी. आर. पी. का अर्का सहयोगी मझासचिव देवेन्द्रराज उपाध्यायले परिचयात्मक बत्तब्य दिइहुँदै एशियाली कन्फरेन्सको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्नुभयो ।

धर्मोदय सभाका कोषाध्यक्ष प्रेमकृष्ण श्रेष्ठले गोप्ताका अविधिहरूलाई बुद्धका मूर्ति उपहार दिनुभयो । सभामा प्रश्नोत्तरका अतिरिक्त भक्तिदास श्रेष्ठ, रवस्ति-रत्न शाक्य र डा. बज्राराज बज्राचार्यले पनि मन्त्रब्य पोखरु-भएको थियो ।

बुद्धजयन्ती समारोह समिति पुनर्गठन

२०४९ चंत्र ८, काठमाडौं

स्थानीय श्रीघः विहारमा भिक्षु कुमार काश्यपको सभापतिस्वामा बसेको सभाले २५२९ औं बुद्धजयन्ती भगवरूपमा मनाउन आचार्य डा० अमृतानन्द महास्थविर्को वर्मानुगासकश्वर भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर्को अध्यक्षतामा ७ बटा उपसमिति सहितको १३५ जनाको एकमूल समारोह समिति गठन भएको छ ।

पूज्य भनेहरू र उपासकहरू काठमाडौं उपर्यकाबाट समेत जिल्ला जिल्लामा गईनेपाल अविराज्यभरि भव्यताका साथ बुद्धजयन्ती मनाउन पुनर्गठित त्यस समितिमा उपाध्यक्ष त्रयमा गूरु छेत्रुहस्तो लामा, भिक्षु ज्ञान पूर्णिक र न्हूछेबहादुर बजाचार्य रहनुभएको छ । यस्तै पञ्चिव र सहस्रिव द्वयमा क्रमणः केदार शाक्य एवं श्यामकृष्ण मानन्दर र शान्तरत्न शाक्य रहनुभएको छ । कोषाध्यक्ष र सहकौषाध्यक्षमा द्वारिकाप्रसाद मानन्दर र बुद्धरथन बजाचार्य रहनुभएको छ ।

यसरी उपसमितिका प्रमुखहरूमा साताहिर धर्मदेशना, समारोह प्रबन्ध, धर्मप्रचार र प्रचार-प्रसारमा क्रमणः भिक्षुहरू सुवीधानन्द, महानाम, सुदर्शन र र्मेश रहनुभएको छ । अन्य तीन उपसमितिहरू अर्थ, खाद्य र हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता संचालनमा क्रमणः भाइकाजि रन्जितकार, हर्षबहादुर मानन्दर र सुवर्ण शाक्य रहनुभएको छ ।

श्रामणेर प्रवृत्त्या

११०५ फागुपुन्ही, यल-

थनया मणिमण्डप विहारय लंगायरु प्रजानन्द महास्थविरया उपाध्यायस्वय श्रामणेरया दौक्षा काम्ह सुदृत श्रामणेर भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरयाके धर्मविनय अध्ययनया लागी बानेश्वरया विश्वानित विहारय विज्यानाच्चंगु दु ।

भिक्षु अश्वघोषयाखे प्रवचन

११०५ माघ, सिपुन्ही, यल--

थनया नागबहालय दय्कातःगु गगनवाटिकाया मन्त्रय भिक्षु अश्वघोष प्रवचन यानाः धर्मविज्यात- जीस

देकै बनेहरू व पूजा यायगु यायमागु खः अयमाँ ध्विष्य ला बांसलागु स्वभाव मदय्कः, फिरु बांसला स्वभाव हयाः चरित्र्य परिवर्तन हयमागु दु । छैय ल्व मदय्कः जःलाखःलापिनाप नं न्हाइपुक हनेहरू हे तः धर्मेण खः ।

इलन्हय पुर्हीपतिकं भन्तेपिनिपाखे प्रवचन याखे व्यवस्थाप्रति सन्तोष व्यहर यानाः वस्तोलं थुबोगु वसाः पाखे न्यनीह्य व कनीह्य निखलःसितं फाइदा जुडगु न्हाथना विज्यात ।

महापरित्राण

११०५ चिल्लागा, अष्टमी, पर्नाति--

थनया लाद्कू बुद्धविहारय अनगारिका स्त्रीला प्रमुख सकल विहार-परिवारया श्रद्धाकर्थ भगव बुद्ध्या सत्य व मन्त्रीया प्रमादं विश्वय युभ-मंगल काम्ह यानाः भिक्षु महासंघपाखे अहोरात्र महापरित्राण जुल परित्राण ज्वीन्ह्यवः संघ उपनायक शाक्यानन्द महाविरपाखे परित्राण आनिसंसया विषद्वै धर्मदेशना जुल ।

थव्या सति कुन्हु प्रज्ञः रश्म महास्थविरपाखे बुद्धपूर्ण संघ उपनायक शाक्यानन्द महास्थविर व कुमार वा महास्थविरपिनिपाखे धर्मदेशना जुल । अन्तर्य अनन्दका सत्यपारमिता व दातापिनिपाखे अष्टपरित्रार व कल्पवृक्षदान व भोजनया नं व्यवस्था जुल ।

भिक्षु धर्मपाल लिथ्यन

११०५ चौलागा आमाइ, यल-

थाइलैण्डया वाट साकेत विहारय धर्म व निष्ठासन व शास्त्र पास यानाः भिक्षु धर्मपाल नेपाल विज्यानाः यलया शाक्यर्सिह विहारय विज्याना च्वंगु

बर्माया ध्यानगुरु नेपालय

११०५ चिल्लागा तृतीया, ये--

बर्माया ध्यानगुरु ऊ लक्ष्मण महास्थविर विज्यानाः विश्वानित विहारय जिन्हु यंक ध्यान विज्यानाः लि थायासय धर्मदेशना नं पानाविज्य